

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Wiśniewska (spr.)

Sędziowie: SO Małgorzata Radomska- Stęplewska

SO Ryszard Marchwicki

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2014 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Gminy C.

przy uczestnictwie Powiatu (...)

o odłączenie z księgi wieczystej działek i założenie dla nich nowej księgi wieczystej

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w Poznaniu

z dnia 3 października 2013 r.

w sprawie Dz. Kw. 20089/13

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 1. w ten sposób, że nakazać Sądowi Rejonowemu Poznań – Stare Miasto w Poznaniu odłączenie z księgi wieczystej nr (...)działek nr (...)oraz założenie dla nich nowej księgi wieczystej z wpisem własności na rzecz Gminy C.,

II. kosztami postępowania odwoławczego obciążyć wnioskodawczynię w zakresie poniesionym.

/-/M.Radomska - Stęplewska/-/M.Wiśniewska/-/R.Marchwicki

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 3 października 2013 r., wydanym w sprawie Dz. Kw. 20089/13, Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu oddalił wniosek Gminy C.o odłączenie z księgi wieczystej nr (...)działek nr (...)oraz założenie dla nich nowej księgi wieczystej z wpisem własności na rzecz tej gminy.

W uzasadnieniu Sąd stwierdził, że brak jest decyzji stwierdzającej nabycie wymienionych działek - stanowiących drogi - przez Gminę C..

Apelację od powyższego postanowienia złożyła wnioskodawczynie.

Zaskarżyła postanowienie w całości.

Wniosła o: jego zmianę poprzez uwzględnienie wniosku, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

Apelująca zarzuciła Sądowi Rejonowemu naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 629⁹ k.p.c. poprzez przyjęcie, iż w przedmiotowej sprawie brak decyzji stwierdzającej nabycie wymienionych we wniosku działek stanowiących drogi na rzecz Gminy C., a przez to nie ma podstaw do dokonania wpisu w księdze wieczystej na rzecz w/w Gminy;

- art. 2a w związku z art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 260) poprzez ich niezastosowanie w przedmiotowej sprawie.

Apelująca podniosła, że w przypadku zaliczenia drogi do kategorii dróg gminnych w związku z pozbawieniem tej drogi kategorii drogi powiatowej nie wydaje się jakiegokolwiek decyzji stwierdzającej nabycie działek drogowych na rzecz samorządu gminnego. Sąd Rejonowy pominął przy wydawaniu zaskarżonego postanowienia przepisy ustawy o drogach publicznych, w szczególności art. 2a ust. 2 i art. 10 ust. 3 tej ustawy. Skoro w myśl tego ostatniego przepisu, pozbawienie drogi dotychczasowej kategorii, z wyjątkiem przypadku wyłączenia drogi z użytkowania, jest możliwe tylko w sytuacji jednoczesnego zaliczenia tej drogi do nowej kategorii, to w niniejszej sprawie pozbawienie działek objętych wnioskiem kategorii drogi powiatowej równoznaczne jest z nabyciem z mocy prawa tych działek na rzecz Gminy C. w związku z zaliczeniem ich do kategorii drogi gminnej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna.

Zgodnie z art. 626⁸ § 1 k.p.c., wpis dokonywany jest na wniosek i w jego granicach chyba, że przepis szczególny stanowi inaczej. Rozpoznając wniosek sąd bada jedynie treść i formę wniosku, załączonych do niego dokumentów oraz treść księgi wieczystej (art. 626⁸ § 2 k.p.c.). Powyższy przepis wyznacza również kognicję sądu odwoławczego, rozpoznającego środek odwoławczy od orzeczenia sądu I instancji w sprawie wieczystoksięgowej. Sąd drugiej instancji rozstrzyga jedynie, czy wpis lub odmowa wpisu przez sąd pierwszej instancji jest zgodny z prawem w kontekście wniosku, treści i formy dokumentów stanowiących podstawę wpisu oraz treści księgi wieczystej.

Apelująca trafnie podniosła, że przepis art. 2a ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 260 ze zm.; dalej u.o.d.p.), przesądza publicznoprawnym charakterze własności dróg publicznych. Przepis art. 2a ust. 2 powołanej ustawy jednoznacznie wskazuje, że drogi powiatowe i gminne stanowią odpowiednio własność właściwego samorządu powiatu lub gminy.

Przepis art. 6a ust. 2 u.o.d.p. stanowi, że zaliczenie drogi do kategorii dróg powiatowych następuje w drodze uchwały rady powiatu w porozumieniu z zarządem województwa, po zasięgnięciu opinii wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) gmin, na obszarze których przebiega droga, oraz zarządów sąsiednich powiatów, a w miastach na prawach powiatu - opinii prezydentów miast. Z kolei zaliczenie do kategorii dróg gminnych następuje w drodze uchwały rady gminy po zasięgnięciu opinii właściwego zarządu powiatu (art. 7 ust. 2 u.o.d.p.).

Zgodnie zaś z art. 10 u.o.d.p., organem właściwym do pozbawienia drogi dotychczasowej kategorii jest organ właściwy do zaliczenia jej do odpowiedniej kategorii (ust. 1), przy czym pozbawienia drogi jej kategorii dokonuje się w trybie właściwym do zaliczenia drogi do odpowiedniej kategorii (ust. 2). Pozbawienie drogi dotychczasowej kategorii, z wyjątkiem przypadku wyłączenia drogi z użytkowania, jest możliwe jedynie w sytuacji jednoczesnego zaliczenia tej drogi do nowej kategorii. (ust. 3).

W judykaturze przyjęto, że przepis art. 2a u.o.d.p. określa strukturę własnościową dróg publicznych w sposób niedopuszczający wyjątków. Z przepisu tego wynika zarazem zakaz przenoszenia własności dróg publicznych na rzecz

podmiotów innych niż wymienione w tym przepisie. A zatem z woli ustawodawcy drogi publiczne zostały zaliczone do kategorii rzeczy o ograniczonym obrocie. Jedyną dopuszczalną formą obrotu nieruchomościami zajętymi pod drogi publiczne może polegać na przenoszeniu własności między podmiotami wymienionymi w cyt. art. 2a ustawy o drogach publicznych, wyłącznie w razie zmiany przynależności drogi publicznej do określonej kategorii (por. wyrok NSA w Warszawie z 12.02.2009 r., I OSK 361/08; wyrok WSA w Krakowie z 7.09.2011 r., II SA/Kr 1098/11; wyrok WSA w Krakowie z 19.10.2012 r., II SA/Kr 1018/12). Również Sąd Najwyższy wskazał (por. postanowienie z 24.06.2010 r., IV CSK 40/10), że skutkiem wyłączenia z obrotu nieruchomości przeznaczonych pod drogi publiczne jest to, że wprawdzie są one przedmiotem prawa własności Państwa lub gminy, lecz może dojść do zmiany właściciela tylko pomiędzy tymi podmiotami.

Jak wynika z przytoczonego wyżej art. 10 u.o.d.p., kategoria drogi nie ma charakteru stałego i może ulegać zmianie. Oznacza to, że dana droga lub dany odcinek drogi publicznej może zmieniać swą kategorię. Organem właściwym do pozbawienia drogi dotychczasowej kategorii jest organ właściwy do zaliczenia jej do odpowiedniej kategorii. Pozbawienia drogi jej kategorii dokonuje się w tym samym trybie, który właściwy jest do zaliczenia drogi do odpowiedniej kategorii. Przy czym pozbawienie drogi dotychczasowej kategorii, z wyjątkiem przypadku wyłączenia drogi z użytkowania, jest możliwe jedynie w sytuacji jednoczesnego zaliczenia tej drogi do nowej kategorii. Pozbawienie i zaliczenie nie może być dokonane później niż do końca trzeciego kwartału danego roku, z mocą od dnia 1 stycznia roku następnego (por. art. 10 u.d.p.). Zmiana kategorii drogi powoduje każdorazowo powstanie skutków, w szczególności dotyczących zmiany podmiotu będącego właścicielem drogi i zarządcą tej drogi (por. Ustawa o drogach publicznych. Komentarz. Renata Strachowska. Wyd. ABC 2012).

Analogiczny pogląd przyjęty został w orzecznictwie. W wyroku WSA w Lublinie z dnia 18 września 2007 r. (III SA/Lu 331/07, LEX nr 356447) wskazano, że pozbawienie drogi kategorii drogi powiatowej na drogę gminną, jedynie pozornie decyduje tylko o zmianie kategoryzacji, gdyż przede wszystkim łączy się z przejściem prawa własności tej drogi na rzecz innej osoby prawnej, a mianowicie właściwej gminy. Nabycie własności następuje w takim przypadku z datą wskazaną w uchwale, przy spełnieniu wymogów określonych w art. 10 ust. 3 ustawy o drogach publicznych oraz po jej ogłoszeniu w trybie określonym w art. 4 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 2 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych. Pogląd ten Sąd Okręgowy w składzie orzekającym podziela. Znajduje on oparcie w strukturze własnościowej dróg publicznych przyjętej przez ustawodawcę oraz w charakterze aktów powodujących zmianę kategoryzacji drogi. Utrwalony jest w orzecznictwie sądów administracyjnych pogląd, że uchwały o zaliczeniu dróg do określonej kategorii, podejmowane w oparciu o upoważnienie wynikające z przepisów u.o.d.p. stanowią przepisy prawa miejscowego; to samo odnosi się do charakteru prawnego aktów powodujących zmianę kategoryzacji drogi. Skoro ustawodawca przewidział ściśle określoną strukturę własnościową dróg publicznych, powiązaną wprost z zaliczeniem drogi do określonej kategorii, to akty prawa miejscowego powodujące zmianę kategorii dotychczasowej drogi powiatowej na drogę gminną uznać należy za wystarczającą podstawę do przejścia własności drogi z powiatu na gminę. Wymaganie w tym przypadku jakichkolwiek dalszych czynności, czy to cywilnoprawnych, czy publicznoprawnych, jest nieuprawnione.

W szczególności nie jest w tym wypadku wymagane wydanie decyzji stwierdzającej nabycie działek drogowych przez określoną gminę w miejsce powiatu, jak przyjął Sąd Rejonowy. Zauważyć należy, że w przypadku zmiany kategoryzacji drogi (z powiatowej na gminną) mamy do czynienia ze szczególnym przedmiotem własności, jakim jest droga publiczna, mogąca należeć tylko do podmiotów enumeratywnie wyliczonych przez ustawodawcę. O ile w przypadku uwłaszczenia Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego nieruchomością stanowiącą wcześniej własność osoby fizycznej lub prawnej – zajętej na drogę publiczną – wymaga się uprzedniego (przed zaliczeniem do określonej kategorii dróg) aktu nabycia własności nieruchomości przez podmiot wskazany w przepisach u.o.d.p. i nabycie to traktuje się za konieczny warunek zaliczenia drogi do określonej kategorii dróg publicznych, o tyle w przypadku zmiany kategorii drogi publicznej sytuacja jest zasadniczo odmienna. Nie następuje bowiem wywłaszczenie nieruchomości, ale ściśle reglamentowana przez ustawodawcę zmiana polegająca na przeniesieniu własności między podmiotami wymienionymi w cyt. art. 2a u.o.d.p. – jest to własność nieruchomości, która już wcześniej stała się drogą publiczną. O ile zatem dla stwierdzenia nabycia z mocy prawa z dniem 1.01.1999 r. własności nieruchomości

zajętej pod drogę publiczną na podstawie przepisów ustawy z 13.10.1998 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz.U. nr 133, poz. 872 ze zm.) dla potrzeb ujawnienia własności w księdze wieczystej niezbędna była decyzja wojewody wydana w trybie art. 73 ust. 3 wskazanej ustawy, o tyle dalsze zmiany własnościowe, będące skutkiem zmiany kategorii uprzednio nadanej drodze publicznej, nie wymagają wydania takiej decyzji. Wystarczające są w tym celu akty prawa miejscowego powodujące zmianę kategorii nieruchomości będącej drogą publiczną w powiązaniu z będącymi podstawą ich wydania przepisami ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 260). Akty te bowiem, z uwagi na przyjętą przez ustawodawcę konstrukcję prawną, powodują skutek w obrębie prawa własności danej nieruchomości drogowej.

Apelująca, występując z wnioskiem o odłączenie z księgi wieczystej nr (...)działek nr (...)oraz o założenie dla nich nowej księgi wieczystej z wpisem własności na rzecz Gminy C., załączyła kserokopie uchwały nr (...)Rady Powiatu w P.z dnia 30 września 2009 r. i uchwały nr 314/(...)Rady Gminy C.z dnia 17 września 2009 r., poświadczone za zgodność z oryginałem przez Dyrektora Biura Rady Starostwa Powiatowego w P.M. T.oraz przez Sekretarza Gminy C.J. C.. Wprawdzie taka forma dokumentów nie odpowiada wymogom przewidzianym dla postępowania wieczystoksięgowego (art. 31 ust. 1 u.k.w.h.), ale ponieważ są to akty prawa miejscowego, do Sądu należy uwzględnienie faktu ich wydania i treści w oparciu o ogólnodostępne publikatory (odpowiednio: Dziennik Urzędowy Województwa (...)Nr (...)oraz Dziennik Urzędowy Województwa (...)Nr (...)). Uzupełnieniem tej podstawy są załączone do wniosku wypisy i wyrisy z rejestru gruntów dla działek wskazanych we wniosku, spełniające wymogi dokumentów przeznaczonych do dokonywania wpisów w księdze wieczystej.

Apelująca Gmina C. wykazała więc przejście na nią prawa własności działek nr (...), dotychczas objętych księgą wieczystą nr (...). W tej sytuacji wniosek o odłączenie z księgi wieczystej nr (...) działek nr (...) oraz założenie dla nich nowej księgi wieczystej z wpisem własności na rzecz Gminy C. zasługiwał na uwzględnienie.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że polecił Sądowi Rejonowemu Poznań – Stare Miasto w Poznaniu dokonanie wpisów zgodnie z wnioskiem z dnia z 2 lipca 2013 r., o czym orzekł w punkcie 1 sentencji postanowienia.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego zawarte w punkcie 2. sentencji postanowienia zostało dokonane w oparciu o przepis art. 520 § 1 k.p.c.

/-/M.Radomska - Stęplewska/-/M.Wiśniewska/-/R.Marchwicki